

Bijlage 15: Protocollen veilig werken met stoffen

a. PROTOCOL VEILIG WERKEN MET STOFFEN IN DE GEVELREINIGING

1. INLEIDING

1.1 ALGEMEEN

Reinigingsproducten kunnen stoffen bevatten die schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid. Soms zijn die stoffen zó schadelijk dat het gebruik van producten die deze stoffen bevatten, verboden is. Andere stoffen zijn dermate schadelijk dat bij de toepassing van producten die deze stoffen bevatten specifieke veiligheidsvoorschriften – ten aanzien van de werkwijze of het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen bijvoorbeeld – in acht genomen moeten worden. In dit protocol zijn alle, voor de gevelreiniging geldende voorschriften op een rij gezet. *) De voorschriften zijn verplicht. De Arbeidsinspectie controleert of aan de verplichtingen voldaan wordt. *) *Er zijn ook protocollen voor de Transportreiniging, Gezondheidszorg, Voedingsmiddelensector, Reguliere schoonmaak en Non-food/IGK.*

1.2 DOEL VAN HET PROTOCOL

Het voorkómen van blootstelling aan stoffen die een (ernstig) gezondheidseffect kunnen veroorzaken. Hiertoe zijn in het protocol dwingende voorschriften vastgelegd.

1.3 DOELGROEP

Dit protocol is bedoeld voor werkgevers en werknemers (en opdrachtgevers) van schoonmaakbedrijven werkzaam in de gevelreiniging.

1.4 VERPLICHTINGEN

Werkgever is verplicht om:

- werknemers te voorzien van de juiste – toegestane – reinigingsproducten en de noodzakelijke en juiste persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's).
- (nieuwe) werknemers juist te instrueren over de in acht te nemen veiligheidsvoorschriften.
- erop toe te zien dat werknemers de veiligheidsvoorschriften naleven en de PBM's gebruiken.
- indien de opdrachtgever bepaalt welk reinigingsproduct gebruikt moet worden of indien de opdrachtgever de reinigingsproducten verstrekt: erop toe te zien dat dit uitsluitend toegestane reinigingsproducten zijn.

Werknemer is verplicht om:

- de door of namens werkgever gegeven voorschriften en instructie na te leven.
- de door de werkgever ter beschikking gestelde PBM's op de juiste wijze te gebruiken en te onderhouden.

2. GEVAARLIJKE STOFFEN IN GEVELREINIGINGSPRODUCTEN

2.1 ALGEMEEN

Of en in welke mate een bepaalde stof schadelijk is voor de gezondheid is mede afhankelijk van de omstandigheden waaronder het product dat deze stof bevat wordt toegepast. Een verbod op een bepaalde stof dient daarom beschouwd te worden in combinatie met een of meerdere specifieke productsoorten.

Onderscheid wordt gemaakt tussen stoffen die altijd verboden zijn en stoffen waarvoor geldt dat zij uitsluitend in een beperkte concentratie mogen voorkomen in reinigingsproducten.

In paragraaf 2.2. wordt aangegeven welke stoffen verboden zijn, hoe u deze kunt herkennen, welke productsoorten die in de gevelreiniging gebruikt worden mogelijk deze stoffen bevatten en wat goede alternatieven zijn voor de verboden producten/stoffen.

In paragraaf 2.3 wordt aangegeven welke stoffen uitsluitend in een beperkte concentratie mogen worden toegepast, hoe u deze stoffen kunt herkennen, welke concentratie maximaal is toegestaan en welke productsoorten mogelijk deze stoffen bevatten.

2.2 VERBODEN STOFFEN/PRODUCTEN EN ALTERNATIEVEN

Of een product een bepaalde stof bevat, kunt u nagaan door het VeiligheidsInformatieBlad (VIB) te raadplegen (rubriek 2 *Samenstelling en informatie over de bestanddelen*). Stoffen kunnen onder verschillende namen voorkomen, maar zijn in rubriek 2 te herkennen aan hun unieke identificatienummer, het zogenaamde EG-nummer (ook wel EINECS of ELINCS) en CAS-nummer.

2.2.1 VERBODEN STOFFEN/PRODUCTEN

VERBODEN STOF	HERKENNEN	PRODUCTSOORT DIE MOGELIJK DEZE STOF BEVAT
Fluorwaterstofzuur	EG-nummer 231-634-8 CAS-nummer 7664-39-3	zure gevelreiniger

2.2.2 ALTERNATIEVEN

VERBODEN PRODUCT/STOF	ALTERNATIEF PRODUCT/STOF	HERKENNEN
Zure gevelreiniger op basis van fluorwaterstof	Pasta op basis van: ammoniumbifluoride of: niet-chemisch alternatief: stralen	EG-nummer 215-676-4 CAS-nummer 1341-49-7

2.3 STOFFEN UITSLUITEND TOEGESTAAN IN BEPERKTE CONCENTRATIE

STOF	HERKENNEN	MAX. TOEGESTANE CONCENTRATIE	PRODUCTSOORT DIE MOGELIJK DEZE STOF BEVAT
Ammonia	EG-nummer 215-185-5 CAS-nummer 1310-73-2	5%	Alkalische reiniger Graffitiverwijderaar

3. AANVULLENDE VEILIGHEIDSVOORSCHRIFTEN VOOR DE GEVELREINIGING

3.1 ALGEMEEN

Er zijn aanvullende veiligheidsvoorschriften voor:

- het werken met zoutzuur (paragraaf 3.2)
- het werken met graffitiverwijderaars (paragraaf 3.3)

3.2 VEILIGHEIDSVOORSCHRIFTEN VOOR HET WERKEN MET ZOUTZUUR

- 1. Reinig de gevel altijd op de manier zoals het bedrijf voorschrijft. Neem daarbij de inwerktijd van de zuren in acht.**
De voorschriften zorgen ervoor dat het vuil effectief wordt verwijderd zonder de ondergrond te beschadigen.
- 2. Gebruik de dosering die op de verpakking staat aangegeven in het geval dat bedrijfsvoorschriften hierover ontbreken.**
Indien de zure reiniger verdund moet worden, volg dan de instructie op het etiket of het productblad op. Om goed te reinigen is het van belang dat niet te veel of te weinig zuur gebruikt wordt.
- 3. Zorg dat er bij het aanmaken (verdunnen) van de gebruiksooplossing (stromend) water en een oogdouché binnen handbereik aanwezig zijn.**
Onverdunde zuren hebben sterk bijtende eigenschappen. Bij contact met de huid of ogen kunnen brandwonden ontstaan.
- 4. Gebruik alleen de originele verpakking.**
- 5. Eerst het water, dan zure reiniger toevoegen.**
Door de emmer eerst te vullen met water en daarna het zuur toe te voegen, wordt de kans op spatten van het onverdunde zuur kleiner.
- 6. Meng nooit zuren met andere reinigingsmiddelen.**
Door mengen kunnen mogelijk (zeer) gevaarlijke stoffen ontstaan!
- 7. Sluit doppen en deksels van verpakkingen direct na gebruik goed af.**
Het product blijft dan schoon en onnodige blootstelling aan zuren wordt voorkomen.
- 8. Zuren nooit verspuiten!**
Verspuiten vergroot de kans op huidcontact. Bovendien kunnen tijdens het verspuiten kleine deeltjes ontstaan die makkelijk ingeademd worden. Dat kan schadelijk zijn voor de gezondheid.
- 9. Eerst de gevel onder lage druk spoelen, dan hoge druk reinigen.**
Na het opbrengen en inwerken van de zure reiniger wordt de ondergrond meestal direct onder hoge druk gereinigd. Terugkaatsing veroorzaakt blootstelling aan de reiniger en het vrijkomende vuil. De blootstelling wordt verlaagd door de gevel eerst onder lage druk af te spoelen en vervolgens onder hoge druk af te spuiten.
- 10. Naar beneden gericht en onder schouderhoogte afspuiten.**
Hierdoor is de kans op huidblootstelling veel lager.
- 11. Voorkom dat anderen blootgesteld worden aan de zure reiniger.**
Waarschuw collega's en voorbijgangers dat zij zich op afstand houden. Bijvoorbeeld door de werkplek af te bakenen met een lint en het afzetten van de steiger met steigergaas (hier bestaat een norm voor).

12. PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN (PBM's)

Wanneer?	Welke PBM?
Bij het verdunnen van geconcentreerd zoutzuur	<ul style="list-style-type: none"> • Handschoenen van butylrubber of PVC • Zuurbril, gelaatsscherm of oogbescherming • Voorschoot van PVC of neopreen
<hr/>	
Bij het inborstelen/kwasten/rollen van <i>verdund</i> zoutzuur	
<hr/>	
Korter dan 2 uur	<ul style="list-style-type: none"> • Handschoenen van butylrubber of PVC • Halfgelaatsmasker met filtertype BE voor zure gassen • Zuurbril, gelaatsscherm of oogbescherming
<hr/>	
Langer dan 2 uur	<ul style="list-style-type: none"> • Handschoenen van butylrubber of PVC • Volgelaatsmasker met filtertype BE voor zure gassen
<hr/>	
Bij het schoonspuiten van gevel na inwerking van zoutzuur	<ul style="list-style-type: none"> • Vloeistofdichte overall met daaraan vaste laarzen en handschoenen van PVC of neopreen. <p>Let op: zorg ervoor dat er bij gebruik geen vloeistof in de handschoenen/laarzen kan lopen.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zuurbril, gelaatsscherm of oogbescherming
<hr/>	

13. EHBO-maatregelen

Algemeen	In alle gevallen van twijfel of wanneer symptomen blijven bestaan: raadpleeg een arts.
Inademen	<ul style="list-style-type: none"> • Breng de betrokkene in de frisse lucht • Laat betrokkene rusten • Breng betrokkene in halfzittende houding • Zet direct spoedeisende hulp in
Huid	<ul style="list-style-type: none"> • Trek aan de huid vastgeplakte kleding NIET los, maar spoel EERST met veel water of douche • Raadpleeg een arts
Ogen	<ul style="list-style-type: none"> • Spoel minimaal 15 minuten met water • Alleen als dit moeiteloos kan: verwijder (eventuele) contactlenzen eerst • Breng betrokkene naar (oog)arts
Inslikken	<ul style="list-style-type: none"> • Laat betrokkene mond spoelen met water en weer uitspugen • Laat betrokkene rusten • NIET laten braken! • Zet direct spoedeisende hulp in

3.3 VEILIGHEIDSVOORSCHRIFTEN VOOR HET WERKEN MET GRAFFITIVERWIJDERAARS

1. Vermijd het gebruik van producten met methyleenchloride.

Er zijn aanwijzingen dat deze stof kankerverwekkend is. Of een product methyleenchloride bevat, kunt u nagaan door het etiket of door rubriek 2 *Samenstelling en informatie over de bestanddelen* van het VeiligheidsInformatieBlad (VIB) te raadplegen. Methyleenchloride kan onder verschillende namen voorkomen, maar is in rubriek 2 te herkennen aan zijn unieke identificatienummer, namelijk aan EG-nummer 200-838-9 en CAS-nummer 75-09-2. Soms is het gebruik van methyleenchloride noodzakelijk, maar niet altijd. Probeer voor aanvang van de klus drie alternatieven zonder methyleenchloride. Beschikbare alternatieve producten zijn bijvoorbeeld graffitiverwijderaars op basis van benzylalcohol (EG-nummer 202-859-9, CAS-nummer 100-51-6), 2-amino-alcohol (EG-nummer 205-483-3, CAS-nummer 141-43-5) of N-methyl-2-Pyrrolidon (EG-nummer 212-828-1, CAS-nummer 872-50-4). Deze producten zijn relatief minder schadelijk, maar kunnen de gezondheid nog steeds schade toebrengen. Ook kennen ze vaak een (iets) langere inwerktijd.

2. Kies voor aromaatvrije of –arme producten.

Aromatische koolwaterstoffen vormen een groep van stoffen die ernstige gezondheidseffecten kunnen veroorzaken, waaronder schade van de lever, nieren en het zenuwstelsel. Kies daarom voor producten zonder deze stoffen. In sommige gevallen staan aromatische koolwaterstoffen als groep van stoffen genoemd in rubriek 2 van het VIB. Neem bij twijfel contact op met uw leverancier.

3. Verwijder graffiti altijd op de manier zoals het bedrijf voorschrijft. Neem daarbij de inwerktijd in acht.

De voorschriften zorgen ervoor dat de graffiti effectief wordt verwijderd zonder de ondergrond te beschadigen.

4. Gebruik de dosering die op de verpakking staat aangegeven in het geval dat bedrijfsvoorschriften hierover ontbreken.

Om goed te reinigen is het van belang dat niet te veel of te weinig graffitiverwijderaar gebruikt wordt.

5. Gebruik bij voorkeur een pasta in plaats van een (dunnere) vloeistof.

Bij het gebruik van vloeistoffen op poreuze- bijvoorbeeld steenachtige - ondergronden dringt de graffiti vaak in de ondergrond waardoor er vrijwel niet verwijderbare vlekvorming ontstaat. Veel graffitiverwijderaars worden ook als pasta of als verdikte vloeistof geleverd. Hiermee is het

makkelijker om de contacttijd met het oppervlak te vergroten. Bijkomend voordeel is dat de kans op spatten - en daarmee de kans op contact met de huid of ogen - kleiner is.

- 6. Meng nooit graffitiwijdereers bij elkaar of met andere reinigingsmiddelen.**
Door mengen kunnen mogelijk (zeer) gevaarlijke stoffen ontstaan!
 - 7. Sluit doppen en deksels van verpakkingen direct na gebruik goed af.**
Het product blijft dan schoon en onnodige blootstelling aan gevaarlijke stoffen wordt voorkomen.
 - 8. Zorg voor voldoende ventilatie als gereinigd wordt in een beschutte of binnenruimte.**
Door te ventileren wordt minder ingeademd van verdampende graffitiwijdereer.
 - 9. Verspuiten van graffitiwijdereers is alleen veilig met producten met de volgende labelling op het etiket:**
 - geen R-zin of labelling
 - R36: Irriterend voor de ogen
 - R38: Irriterend voor de huid
 - R65: Schadelijk. Kan longschade veroorzaken na verslikken.
- Overige graffitiwijdereers niet verspuiten!**
Verspuiten vergroot de kans op huidcontact. Bovendien kunnen tijdens het verspuiten kleine deeltjes ontstaan die makkelijk ingeademd worden. Dat kan schadelijk zijn voor de gezondheid.
- 10. Gebruik bij het opbrengen van de graffitiwijdereer een blokkwast, roller of luiwagen op langere steel.**
Hiermee wordt de afstand tot de graffitiwijdereer vergroot en wordt de kans op huidcontact dus kleiner.
 - 11. Eerst de gevel onder lage druk spoelen, dan hoge druk reinigen.**
Na het opbrengen en inwerken van de graffitiwijdereer wordt de ondergrond meestal direct onder hoge druk gereinigd. Terugkaatsing veroorzaakt blootstelling aan de graffitiwijdereer en het vrijkomende vuil. De blootstelling wordt verlaagd door de gevel eerst onder lage druk af te spoelen en vervolgens onder hoge druk af te spuiten.
 - 12. Naar beneden gericht en onder schouderhoogte afsputten.**
Hierdoor is de kans op huidblootstelling veel lager.
 - 13. Voorkom contact met de losgeweekte graffiti.**
Ook blootstelling aan de losgekomen graffiti kan schadelijk zijn!
 - 14. Voorkom dat anderen blootgesteld worden aan de graffitiwijdereer.**
Waarschuw collega's en voorbijgangers dat zij zich op afstand houden. Bijvoorbeeld door de werkplek af te baken met een lint en het afzetten van de steiger met steigergaas (hier bestaat een norm voor).
 - 15. PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN (PBM's)
GRAFFITIVERWIJDERS - ALGEMEEN**
 - a. **Gebruik de juiste PBM's.**
 - b. **Gebruik alleen schone en goed onderhouden PBM's.**
 - c. **Draag altijd vloeistofdichte/kunststof handschoenen.**
Welk type handschoen het meest geschikt is, is afhankelijk van de specifieke graffitiwijdereer. Informatie hierover is te vinden in het Veiligheidsinformatieblad, rubriek 8 *Maatregelen ter beheersing van blootstelling/Persoonlijke bescherming*.
 - d. **Draag altijd een overall.**
 - e. **Draag bij het opbrengen van graffitiwijdereer een veiligheidsbril.**
 - f. **Gebruik adembescherming wanneer langer dan 30 minuten gewerkt wordt in een kleine besloten ruimte of ruimte waar ventilatie niet mogelijk is. Kies een juist filter.**
Welk type het meest geschikt is, is afhankelijk van de specifieke graffitiwijdereer. Informatie hierover is te vinden in het VIB, rubriek 8, *Maatregelen ter beheersing van blootstelling/Persoonlijke bescherming*.

**16. PERSOONLIJKE BESCHERMINGSMIDDELEN (PBM's)
GRAFFITIVERWIJDERAARS MET METHYLEENCHLORIDE**

Wanneer?	Welke PBM?
Bij het inborstelen/kwasten/rollen van methyleenchloride	<ul style="list-style-type: none"> • Handschoenen van PVC • Halfgelaatsmasker met filtertype AX voor organische oplosmiddelen
Bij het schoonspuiten van gevel na inwerking van het methyleenchloride	<ul style="list-style-type: none"> • Gelaatsscherm • Vloeistofdichte overall met daaraan vaste laarzen en handschoenen van polyvinylalcohol. • Let op: zorg ervoor dat er bij gebruik geen vloeistof in de handschoenen/laarzen kan lopen.

17. EHBO-maatregelen bij gebruik van graffitiverwijderaars met methyleenchloride

<ul style="list-style-type: none"> • Algemeen 	<ul style="list-style-type: none"> • In alle gevallen van twijfel of wanneer symptomen blijven bestaan: raadpleeg een arts
<ul style="list-style-type: none"> • Inademen 	<ul style="list-style-type: none"> • Breng de betrokkene in de frisse lucht • Laat betrokkene rusten
<ul style="list-style-type: none"> • Huid 	<ul style="list-style-type: none"> • Trek aan de huid vastgeplakte kleding NIET los, maar spoel EERST met veel water of douche • Raadpleeg een arts
<ul style="list-style-type: none"> • Ogen 	<ul style="list-style-type: none"> • Spoel minimaal 15 minuten met water • Alleen als dit moeiteloos kan: verwijder (eventuele) contactlenzen eerst • Breng betrokkene naar (oog)arts
<ul style="list-style-type: none"> • Inslikken 	<ul style="list-style-type: none"> • Laat betrokkene mond spoelen met water en weer uitspugen • Laat betrokkene rusten • Zet direct spoedeisende hulp in